

DOSTAVLJANJE PISMENA IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I DRŽAVA ČLANICA EVROPSKE UNIJE- IZAZOV S MOGUĆIM RJEŠENJEM

UDK: 347.911.95(497.6):061.1EU

DOI 10.51558/2712-1178.2023.9.2.22

Izvorni naučni rad

Dr sc. Adis Poljić, docent

Pravni fakultet Univerziteta u Tuzli

email: adispoljic@yahoo.com

SAŽETAK

Predmet rada je dostavljanje pismena između Bosne i Hercegovine i država članica Evropske unije, s analizom mogućnosti za olakšanja dostavljanja. Postojeći način dostavljanja otežava vođenje parničnog postupka, što utiče na njegovo trajanje i blagovremenost ostvarivanja prava stranaka. Cilj istraživanja je ukazati na važnost dostavljanja, analizirati dostavljanje u Evropskoj uniji i ponuditi rješenje na koji način bi mogla doći do uniformnosti u dostavljanju između država članica Evropske unije, i u dostavljanju između Evropske unije i Bosne i Hercegovine. Istraživanje je započeto na osnovu deduktivne metode odnosno opštih saznanja o dostavljanju i pravnom odnosu Bosne i Hercegovine i Evropske unije. Do cilja istraživanja se došlo primjenom prije svega normativne metode kojom se proučavalo i ispitalo pravo Bosne i Hercegovine i Evropske unije. Historijskom metodom izvršeno je poređenje s ranijim normama u Evropskoj uniji, s obzirom da su pozitivne norme iz 2022. godine i nema dovoljno pravne teorije i sudske prakse za ocjenu njihovog kvaliteta. Pored ovih metoda u radu je korištena i metoda sinteze na osnovu koje je ukazano na osnove o dostavljanju kako bi se razumjela njegova priroda i značaj. Na osnovu istraživanja došlo se do saznanja da je putem sekundarnog izvora, uredbe, normirano dostavljanje u Evropskoj uniji i da Evropska unija kontinuirano nastoji da olakša dostavljanje između država članica. Obaveze koje su na osnovu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane i Bosne i Hercegovine, s druge strane, preuzele ugovorne stranke, daje osnova da Bos-

na i Hercegovine zaključi poseban sporazum s Evropskom unijom koji bi za predmet imao dostavljanje.

Ključne riječi: dostavljanje, parnični postupak, Evropska unija, Uredba broj 2020/1784.

1. Uvod

Promjene koje se dešavaju na demografskom polju odražavaju se na sve segmente društva. U nekim segmentima veći odlazak stanovništva u ratnom periodu, i u posljednjih nekoliko godina je posebno izražajan, dok će u drugim oblastima doći do izražaja u slijedećim godinama. Posljedica odlaska stanovništva iz Bosne i Hercegovine (BiH) je i sve veći broj parničnih postupaka u kojem je jedna od stranaka u inostranstvu, što otežava vođenje parničnog postupka. U Evropskoj uniji (EU) nastojanje za omogućavanje slobodnog kretanja ljudi, roba, usluga i kapitala, koje traje više od pola vijeka, dovelo je do većeg broja sporova u kojima su stranke u različitim državama članicama EU. To je područje u koje najviše odlazi stanovništvo iz BiH. Evropska unija je prepoznala problem u vođenju parničnih postupaka kada su stranke u različitim državama članica, i poduzima mjere kako bi se olakšao postupak putem pojednostavljivanja procedura za dostavljanje. Posljednje u nizu nastojanja EU da olakša vođenje parničnog postupka je donošenje Uredbe broj 2020/1784 od 25. 11. 2020. godine o dostavi u državama članicama, sudskih i vansudskih pismena u građanskim ili trgovačkim stvarima (Uredba broj 2020/1784). S druge strane u BiH se ništa ne čini da se olakša vođenje parničnog postupka kada je jedna od stranaka u inostranstvu. Evropska unija je poduzela korake za ubrzanje parničnog postupka putem dostavljanja, i neophodno je da i BiH poduzme odgovarajuće mjere kojima će olakšati dostavljanje pismena u državama EU.

2. Značaj dostavljanja u parničnom postupku

Dostavljanje je procesno-pravna radnja suda, sastoji se u „uručivanju pismena (podnesaka) adresatima kojima su oni upućeni“ a vrši je sud po

službenoj dužnosti.¹ U parničnom postupku je adresant uvijek sud, on odlučuje o upućivanju pismena određenom adresatu i po njegovu se nalogu pismeno otprema da bi bilo podobno za dostavu.² Obično dostavljanje dopušta da se pismeno uruči nekom drugom licu umjesto adresata, ali sa djejtvom dostave adresatu.³ Kod dostavljanja je potrebno uspostaviti pravilan balans između zaštite prava obje stranke. Prije više od 60 godina, Zuglia, S. navodi glavne probleme kod dostavljanja i potrebu sprečavanja zloupotrebe od strane adresata, koji problem je i danas prisutan. Naime, prema navodima Zuglia Srećka „glavni problemi dostavljanja sastoje u tome, da se postigne što veća sigurnost, da će pošiljka doista stići na vrijeme u ruke adresatu, a da se time ipak u većoj mjeri ne oteža, produži ili poskupi postupak. S druge strane, treba spriječiti i to, da ne bi ni adresat, izbjegavajući dostavu, otežavao i odugovlačio postupak“⁴. Dostavljanje je jedna od najznačajnijih parničnih radnji suda u postupku, jer se za uredno dostavljanje pismena vezuje nastupanje važnih procesnih djejtava.⁵ Ako bi se značaj dostavljanja za parnični postupak poredio s funkcionisanjem ljudskog organizma, dostavljanje bi bilo „srce parničnog postupka“. Ukoliko nije zakonito izvršeno dostavljanje cijeli parnični postupak je nezakonit.

Međutim, od pravne teorije institut dostavljanja je skoro zaboravljen pa je rijetko predmet istraživanja, dok je u sudskoj praksi zanemaren njegov značaj. Nalazimo da je 2017. godine ukazano da se dostavljanju ne pridaje odgovarajuća pažnja i da se smatra „tehničkim pitanjem“.⁶ Ovo mišljenje je dobilo i zvaničnu potvrdu u odluci Vrhovnog suda Republike Srpske, kada je ovaj sud odlučivao o spornom pravnom pitanju koje se odnosilo na dostavljanje pismena, te je u odluci naveo: „Međutim, ovaj problem, koji sudijama zaista otežava rad, ne može da se prevaziđe podnošenjem

1 Cimirotić, M., „Rok za odgovor na tužbu – od prijema ili od dostave tužbe“ Domaća i strana sudska praksa, vol. 13., br. 68/2016, 11.

2 Čizmić, J. (2016), *Komentar Zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (2. izmijenjeno i dopunjeno izdanje)*, Privredna štampa, Sarajevo, 967.

3 Čalija, B., Omanović, S., (2000), *Građansko procesno pravo*, Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 207.

4 Zuglia, S. (1957), *Građanski parnični postupak FNRJ*, Školska knjiga, Zagreb, 288.

5 Jakšić, A., (2010). *Građansko procesno pravo (5. izdanje)*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 239.

6 Poljić, A., „Lično i obično dostavljanje pismena bez neposredne predaje pismena adresatu u Bosni i Hercegovini: komparacija sa praksom Evropskog suda za zaštitu ljudskih prava“, *Zbornik radova sa XII Savjetovanja iz oblasti građanskog prava*, Jahorina 2017, 303.

zahtjeva za rješavanje spornog pravnog pitanja jer se prevashodno radi o *tehničkom pitanju*⁷, koje se odnosi na pravilnost postupanja dostavljača prilikom uručjenja sudskih pismena strankama u postupku“.⁸

Razlog da se zanemaruje značaj dostavljanja je i to što dostavljanje pismena u parničnom postupku radi prvostepeni sud, i vrlo je često razlog za ukidanje prvostepenih odluka u cilju „zaštite prava“ adresata, kojim ukidanjem veoma često dolazi do povrede odredaba parničnog postupka na štetu druge stranke. Izuzetno dostavljanja vrše i viši sudovi, ali veoma rijetko, naprimjer kada drugostepeni sud zakaže rasprava pa dostavlja pozive strankama. Posljedica čestog ukidanja odluka prvostepenog suda je insistiranje da stranke lično prime pismena, što je nemoguće postići kada tuženi izbjegava prijem i na taj način se onemogućava primjena pravila parničnog postupka koja sankcioniraju stranku koja se maliciozno ponaša.

Ako analiziramo praksu Evropskog suda za ljudska prava doći ćemo do zaključka da ima fleksibilniji pristup kod dostavljanja i da nedozvoljava zloupotrebe prava strankama. Zakonitost i povredu prava Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda zbog dostavljanja ne treba uvijek vezati za nužnost ličnog dostavljanja. Posebno je značajno mišljenje da se pismena ne moraju dostavljati preporučenom pošiljkom već da se mogu dostavljati i putem obične pošiljke uz posjedovanje dokaza da je pismeno poslato⁹ i dužnost je države osigurati da pismeno blagovremeno stigne stranci i da sud ima dokaz za ove činjenice¹⁰.

3. Dostavljanje pismena u Evropskoj uniji i Bosni i Hercegovini

Dostavljanje pismena između država obavlja se na osnovu bilateralnih sporazuma ili konvencija koji propisuju posebna pravila u cilju dostavljanja pismena adresatima. Dostavljanje pismena se vrši preko pošte, preko ovlaštene pravne osobe registrovane za obavljanje poslova dostavljanja ili preko ovlaštene službene osobe suda.¹¹ Imajući u vidu navedeno,

7 Kurziv dodao autor.

8 Odluka Vrhovnog suda Republike Srpske, broj 83 0 Mal 040830 21 Spp od 19. 4. 2021. godine.

9 Odluka Evropskog suda za ljudska prava broj 68798/01 od 5. 2. 2004. godine, Bogonus protiv Rusije.

10 Odluka Evropskog suda za ljudska prava broj 15226/05 od 1. 3. 2012. godine, Kolegovy protiv Rusije.

11 Član 277. stav 1. Zakona o parničnom postupku pred Sudom Bosne i Her-

moglo bi se zaključiti i da se dostava u inostranstvu može izvršiti putem pošte. Međutim, mnoge zemlje ne prihvataju takav način dostavljanja, s obrazloženjem da su akti dostavljanja akti vlasti, koje mogu da obavljaju samo nadležni organi zemlje u kojoj dostavljanje treba izvršiti.¹² Kad dostavu treba obaviti osobama ili ustanovama u inostranstvu ili strancima koji uživaju pravo imuniteta, dostava će se obaviti diplomatskim putem, ako u međunarodnom ugovoru ili u zakonu o parničnom postupku nije što drugo određeno.¹³

Uz pismeno koje se dostavlja treba priložiti dostavnicu.¹⁴ Diplomatski put dostavljanja podrazumijeva da sud šalje zamolnicu za dostavljanje organu zamoljene države preko nadležnog ministarstva (Ministarstvo pravde).¹⁵ U sudskoj praksi nalazimo mišljenje da se dostavljanje parničnoj stranci – stranom licu u SR Njemačkoj, mora vršiti diplomatskim putem, pa ako poziv za ročište sa tužbom nije tako dostavljen, ne postoje zakonske pretpostavke za donošenje presude zbog izostanka.¹⁶ Iako više ne postoji presuda zbog izostanka, ali ovo se može primijeniti kod utvrđivanja procesnih uslova za održavanje ročišta. Pravilno dostavljanje stranom licu u EU može se izvršiti samo diplomatskim putem.

cegovine, Službeni glasnik BiH, br. 36/04, 84/07, 58/13, 94/16 i 34/21-ZP-PBiH, član 337. stav 1. Zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Službene novine FBiH, br. 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15-ZPPF-BiH, član 337. stav 1. Zakona o parničnom postupku Republike Srpske, Službeni glasnik RS, br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13-ZPPRS, član 91. stav 1. Zakona o parničnom postupku Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik BD, br. 28/18 i 6/21-ZPPBDBiH

12 Stanivuković, M., Živković, M. (2010), *Međunarodno privatno pravo*, Službeni glasnik, Beograd, 160.

13 Član 278. stav 1. ZPPBiH, član 338. stav 1. ZPPFBiH, član 338. stav 1. ZPPRS, član 95. stav 1. ZPPBDBiH

14 Čizmić, J. (2009), *Komentar Zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine*, Privredna štampa, Sarajevo, 653.

15 Stanivuković, M., Živković, M., *op. cit.*, 160.

16 Odluka Vrhovnog suda BiH, broj Pž. 636/90 od 29.10.1990. godine, u: Krvavac Marija, Ristić Smiljana (2007), *Praktikum za međunarodno privatno pravo*, Slovo, Kraljevo, 244

4. Značaj prava Evropske unije za Bosnu i Hercegovinu

Budućnost BiH nesporno je vezana za EU, iako se vrijeme postajanja članstva ne može predvidjeti, čak niti prognozirati. Ispunjavanje uslova za članstvo u EU od strane BiH vezano je nizom faktora, prije svega složenim procedurama glasanja i mogućnosti blokade svih procesa od manjeg broja pojedinaca. Ekonomska snaga EU utiče da veliki broj stanovništva iz BiH trajno odlazi u EU, što dovodi do jačanja veza između BiH i EU. Odlazak stanovništva iz BiH u EU u bliskoj budućnosti će uticati da će upravo bivši stanovnici BiH, a sada EU, biti sve češće stranke u postupku. To će svakako dovesti do toga da će se raditi o sporovima s elementnom inostranosti, što će uticati na kvalifikaciju spora, dok će puno veći uticaj imati na provođenje postupka. Može se reći da je prisutan sve veći broj građanskih i trgovačkih sporova u kojima je potrebno dostavljanje izvršiti u inostranstvo. Vrijeme, i uopće mogućnost dostavljanja, utiču na trajanje parničnog postupka. Parnični postupak treba provesti u razumnom roku, i stranka ne smije da trpi što se protivna stranka nalazi u inostranstvu. Navedeno je dovoljno da se shvati koliki je značaj propisa o dostavljanju EU za parnični postupak u BiH.

Kada se ima u vidu činjenica da BiH nije članica EU, i da sigurno u bliskoj budućnosti neće postati, može se javiti pitanje zbog čega je uopće bitno pravo EU kada se ne primjenjuje u BiH? Odgovor je da je manje bitno, s uže aspekta posmatranja. Uži aspekt se ne može prihvatiti, nužno je cijeni širu problematiku postojećeg i budućeg problema i blagovremeno poduzeti radnje kako bi se pravo EU primjenjivalo u BiH.

Nepovjerenje u put BiH prema EU iskazano je od stručnjaka iz prakse i pravne teorija kada se diskutovalo o mogućnim *de lege ferendarješenjima*.¹⁷ Iako je zaključak da su neophodne izmjene i dopune parničnog postupka u FBiH, u okviru radova i prijedloga nisu uopće sadržana rješenja na koji način bi se pravo u FBiH moglo uskladiti s pravom EU. Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju pruža pravni osnov da se parnični postupak u svim pravnim porecima u BiH uskladi s Uredbom broj 1896/2006 o uvođenju postupka za evropski platni nalog¹⁸ (Uredba broj 1896/2006) i Uredbom broj 861/2007 o uvođenju evropskog postupka za sporove male

17 Vidi: Murtezić, A., Trlin, D. (ur.) (2022), *Perspektive reforme parničnog zakonodavstva u Bosni i Hercegovini: zbornik radova*, Centar za edukaciju sudija i tužilaca FBiH, Sarajevo.

18 Službeni list EU, br. L 399, 30.12.2006., L 283, 16. 10. 2012., L 158, 10. 6. 2013., L 341, 24. 12. 2015., L 182, 13. 7. 2017.

vrijednosti¹⁹ (Uredba broj 861/2007), pažljivo cijeneći sve odredbe ovih uredbi i da usklađivanje prava ne utiče na prava stranaka u postupku. Usklađivanje je moguće izvršiti na način da se za prekogranične sporove normiraju postupci koji su normirani navedenim uredbama kojih nema u našem pravu. Situacija s Uredbom broj 2020/1784²⁰ je drugačija jer zahtijeva i radnje odnosno trpljenja država članica EU koje se odnosi na omogućavanje dostavljanja direktno putem pošte. Samo usklađivanje prava BiH s Uredbom broj 2020/1784 ne bi dalo učinke ukoliko države članice EU ne bi imale dužnosti u vezi dostavljanja, te ukoliko ne bi prihvatile određenja trpljenja.

5. Parnični postupak Evropske unije

Parnični postupak EU zasniva se na dvije uredbe, ali se u budućnosti očekuje više pravnih akata EU kojim će se normirati parnični postupak. Važeće uredbe predstavljaju osnov za buduće pravne akte EU, dok će sudska praksa uticati na donošenje pravnih akata u budućnosti o parničnom postupku. Uredba broj 1896/2006 i Uredba broj 861/2007 dobile su pohvale ne samo za ublažavanje prekogranične pravosudne saradnje, već i za uspostavljanje posebnih „evropskih“ postupaka o meritumu.²¹ Analizom pravne teorije svakako se zaključuje da se interesovanje za uredbe iz prvih godina nakon njihovog donošenja u velikoj mjeri smanjilo. Nakon njihovog donošenja u pravnoj teoriji nalazimo veći broj radova o ovim uredbama, naprimjer Ontanu Elena Alina, Pannebakker Ekaterina iz 2012. godine²², i Kramar Xandra iz 2008. godine.²³ Opadanje interesovanja poslje-

19 Službeni list EU, br. L 199, 31. 7. 2007., L 158, 10. 6. 2013., L 341, 24. 12. 2015., L 182, 13. 7. 2017.

20 Službeni list EU, broj L 405/40, 2. 12. 2020.

21 Kramer Xandra, Van RheeRemco (eds.) (2012). *Civil Litigation in a Globalising World*, Springer, Berlin, 99.

22 Ontanu Elena Alina, PannebakkerEkaterina, „Tackling Language Obstacles in Cross-Border Litigation: The European Order for Payment and the European Small Claims Procedure Approach“ Erasmus Law Review, vol. 5, br. 3/2012, 169-176.

23 Kramar Xandra, „A Major Step in the Harmonization of Procedural Law in Europe: The European Small Claims Procedure: Accomplishments, New Features and Some Fundamental Questions of European Harmonization“. Preuzeto 20. juna 2022. godine, sa https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1314727.

dica je nedovoljne primjene u praksi. Stiče se utisak da je EU prebrzo uvela cijele parnične postupke i da je trebalo jedinstveno normirati pojedine institute, pa tek nakon toga normirati cijeli postupak. Svakako da se postupci EU odnose samo na određena područja koja su predmet parničnog postupka.

Uredba broj 1896/2006 za područje primjene propisuje osnovno pravilo da se primjenjuje na građanske i trgovačke stvari uprekograničnim slučajevima, bez obzira na prirodu suda²⁴, ali s nekoliko izuzetaka. Tako su iz područja Uredbe izuzete porezne, carinske i upravne stvari ili odgovornost država zapostupke i propuste u provođenju javnih ovlasti (*acta iure imperii*)²⁵.

Pored navedenog, ova Uredba se ne primjenjuje na²⁶:

- (a) imovinska prava koja proizlaze iz bračne veze, testameta ili nasljeđivanja;
- (b) stečaj, postupke koji se odnose na likvidaciju nelikvidnih društava i drugih pravnih osoba, sudske nagodbe i slične postupke;
- (c) socijalnu sigurnost;
- (d) potraživanja koja proizlaze iz vanugovornih obaveza, osim ako:
 - i. su one bile predmetom dogovora između strana ili je došlo do priznanja duga;
 ili
 - ii. se odnose na likvidirane dugove koji proizlaze iz zajedničkog vlasništva nad imovinom.

Za razliku od prethodne Uredbe, primjena Uredbe broj 861/2007 je ograničena vrijednošću tužbenog zahtjeva, u skladu sa svojim nazivom. Tako Uredba broj 861/2007 propisuje osnovno pravilo da se primjenjuje u prekograničnim slučajevima na građanske i trgovačke stvari, bez obzira na vrstu suda, kada vrijednost tužbenog zahtjeva, bez svih kamata, troškova i izdataka, ne prelazi 5.000,00 Eura u trenutku kada je nadležni sud zaprimio obrazac tužbenog zahtjeva.²⁷ Postupak za spor male vrijednosti, kojim se želi ubrzati rješavanje sporova do određene niže vrijednosti, ne može biti pogodan za sve vrste sporova. Iz područja Uredbe broj 861/2007 izuzetesu porezne, carinske ili upravne stvari i odgovornost države za radnje i propuste u izvršavanju javnih ovlasti (*actaiureimperii*).²⁸

24 Član 2. stav 1. Uredbe broj 1896/2006.

25 Član 2. stav 1. Uredbe broj 1896/2006.

26 Član 2. stav 2. Uredbe broj 1896/2006.

27 Član 2. stav 1. Uredbe broj 861/2007.

28 Član 2. stav 1. Uredbe broj 861/2007.

Pored navedenog, ova Uredba se ne primjenjuje na predmete²⁹:

- a) sa statusom ili pravnom sposobnošću fizičkih osoba;
- b) s imovinskim pravima koja proizlaze iz bračnog odnosa ili iz odnosa za koji se prema pravu koje se primjenjuje na takav odnos smatra da je riječ o odnosu koji ima učinke uporedive s učincima braka;
- c) s obavezama izdržavanja koje proizlaze iz porodičnog odnosa, roditeljstva, braka ili tazbinskog srodstva;
- d) s testamentima i nasljeđivanjem, uključujući obaveze izdržavanja koje nastaju na osnovu smrti;
- e) sa stečajem, postupcima povezanima s likvidacijom nesolventnih društava ili drugih pravnih osoba, sudskim nagodbama, nagodbama i sličnim postupcima;
- f) sa socijalnom sigurnosti;
- g) s arbitražom;
- h) s radnim pravom;
- i) s najmom ili zakupom nepokretne imovine, uz izuzetke tužbi zbog novčanih potraživanja ili
- j) s povredama privatnosti i prava ličnosti, uključujući klevetu.

Nedovoljan uspjeh navedenih uredbi, i potreba da se olakša provođenje parničnog postupka, uticale su da EU, bar za neko vrijeme, promijeni način pristupa parničnom postupku u cilju da olakša strankama ostvarivanju njihovih prava. Evropska unija je putem Uredbe broj 2020/1784 i Uredbe broj 2020/1783 od 25. 11. 2020. godine o saradnji između sudova država članica u izvođenju dokaza u građanskim ili trgovačkim stvarima³⁰ (Uredba broj 2020/1783) nastojala da olakša provođenje parničnog postupka u državama članicama. Smatramo da su uočeni glavni problemi u provođenju parničnog postupka, što se posebno odnosi na dostavljanje sudskih pismena. Ostaje problem što pravila EU mogu regulisati samo prenos i uručenje dokumenata u transnacionalnim odnosima.³¹ Ovo stvara neusklađenost između evropske i nacionalne dimenzije, gdje je proces standardizacije teško prihvaćen i teško ga je ostvariti iz političkog i operativnog stanovišta.

29 Član 2. stav 2. Uredbe broj 861/2007.

30 Službeni list EU, broj L 405/40, 2. 12. 2020.

31 Amato Rosanna, Marco Velicogna, „Cross-Border Document Service Procedures in the EU from the Perspective of Italian Practitioners—The Lessons Learnt and the Process of Digitalisation of the Procedure through e-CODEX“, *Laws*, vol. 11, br. 6/2022. Dostupno na: 12.

6. Osnove o Uredbi broj 2020/1784

Uredba broj 2020/1784 koja za predmet ima dostavljanje pismena donesena je 25. 11. 2020. godine, s početkom primjene od 1. 7. 2022. godine. Radi se o Uredbi koja je tek počela da se primjenjuje i za sada nije moguće govoriti o njenom uspjehu, što dodatno ukazuje na potrebu njenog teorijskog razmatranja u cilju sagledavanja mogućih posljedica i njene primjene. Navedena Uredba nije prva koja normira dostavljanje pismena u EU, s obzirom da je dostavljanje pismena bilo normirano Uredbom broj 1393/2007 od 13. 11. 2007. godine koja nije postigla zadovoljavajuće rezultate u pogledu efikasnosti dostavljanja i bilo je nužno da se stavi van snage. Ovaj akt je najprije bila direktiva, tj. akt koji se nije direktno primjenjivao u zemljama punopravnim članicama.³² Uzor je imala u Haškoj konvenciji o dostavi u inostranstvo sudskih i vansudskih dokumenata u građanskim ili trgovačkim stvarima iz 1965. godine.³³ Uredba broj 1393/2007 uvela je jedinstvenu evropsku proceduru koja je uveliko pomogla u pojednostavljenju postupka dostave u građanskim i trgovačkim stvarima. Proceduralno usklađivanje konkretne autonomne oblasti prava razni praktičari i akademici su opisali kao kamen temeljac u pravosudnoj saradnji u građanskim i trgovačkim stvarima u EU.³⁴

Kao glavne promjene nove Uredbe broj 2020/1784 u odnosu na prethodnu se navode: upotreba decentralizovanog računarskog sistema e-CODEX u komunikaciji i razmjenu dokumenata između organa za slanje i prijem, elektronski servis dokumenata, elektronski potpis akata, dokumenata i obrazaca i pomoć u saznanju adrese.³⁵

Glavni ciljevi Uredbe broj 2020/1784 propisani su u njenoj preambuli i oni su slijedeći: „U svrhu pravilnog funkcionisanja unutrašnjeg tržišta i razvoja područja građanskog pravosuđa u Uniji potrebno je dodatno

32 Salma Marija, „Elektronska komunikacija u parničnom postupku“, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu, vol. 48, br. 3/2014, 130.

33 Crifò Carla (2009), *Cross-border Enforcement of Debts in the European Union, Default Judgments, Summary Judgments and orders for Payment*, Kluwer Law International, Alphen aandenRijn, 43.

34 Papadopoulos Thomas (eds.) (2019), *Cross-Border Mergers: EU Perspectives and National Experiences*, Springer, Cham, 219.

35 Chardon, M. (2021). *Regulation (EU) 2020/1784 of the European Parliament and of the Council of 25 November 2020 relating to the service in the Member States of judicial and extrajudicial documents in civil and commercial matters*. Preuzeto 27. jula 2022, sa <https://www.uehj.eu/wp-content/uploads/2021/05/MATHIEU-CHARDON.pdf>

poboljšati i ubrzati slanje i dostavu sudskih i vansudskih pismena među državama članicama u građanskim i trgovačkim stvarima, a da se pritom osigurava visok nivo sigurnosti i zaštite pri slanju takvih pismena, osiguraju prava adresata i štite privatnost i lični podaci. Ovom se Uredbom nastoji poboljšati učinkovitost i brzina sudskih postupaka njihovim pojednostavljenjem i racionalizacijom kada je riječ o dostavi sudskih i vansudskih pismena u EU, uz istodobno pružanje pomoći u smanjenju kašnjenja i troškova za pojedince i preduzeća. Većom pravnom sigurnošću te jednostavnijim, racionaliziranim i digitaliziranim postupcima pojedince i preduzeća potaknut će se na učestvovanjem u prekograničnim transakcijama, čime se podupire trgovina unutar EU, a time i funkcionisanje unutrašnjeg tržišta³⁶. Evropska unija je prepoznala značaj dostavljanja, što je iskazano kroz navedene ciljeve. Iako dostavljanje izgleda kao isključivo institut procesnog prava, za neke i „tehničko pitanje“, i da nema posljedice na funkcionisanje tržišta, EU je pravilno ustanovila njihovu vezu. Prilikom prekograničnih transakcija, posebno s većom vrijednosti, stranke moraju razmišljati o mogućnostima ostvarivanja svojih prava sudskim putem. Ukoliko je strankama poznato da će parnični postupak dugo trajati, na što posebno može uticati dostavljanje, onda će izbjegavati i prekogranične transakcije čime dolazi do uticaja na funkcionisanje tržišta.

6.1. Područje primjene

Ova se Uredba primjenjuje na prekograničnu dostavu sudskih i vansudskih pismena u građanskim ili trgovačkim stvarima.³⁷ Vezano za primjenu Uredbe broj 1215/2012 od 12. 12. 2012. godine o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima, Sud EU je odlučio da pojam „građansk[a] i trgovačk[a] [stvar]“, obuhvata postupak za naplatu naknade za dnevnu kartu za parkiranje na označenom parkirališnom mjestu koje se nalazi na javnoj prometnoj površini, a koji je pokrenulo društvo koje je jedinica lokalne samouprave ovlastila za upravljanje takvim parkirališnim mjestima.³⁸ Navedeno tumačenje se može primijeniti i kod tumačenja istog pojma kod

36 Tačka 3. Preambule Uredbe broj 2020/1784.

37 Član 1. stav 1. Uredbe broj 2020/1784.

38 Presuda Suda EU od 25. 2. 2021. godine, Obala ilučice d. o. o. protiv NLB Leasing d. o. o., C-307/19, EU: C: 2021: 236.

Uredbe broj 2020/1784. Protok ljudi između država članica EU ukazuje da je značajno, za državnu vlast, da se i kod dostavljanja pismena u postupku za naplatu naknade za parkiranje može primijeniti Uredba broj 2020/1784. Odlučujući o primjeni člana 1. stav 1. Uredbe broj 1393/2007, Sud EU je odlučio da ovaj član treba tumačiti na način da se sudske tužbe za odštetu zbog smetanja posjeda i uznemiravanja vlasništva, za ispunjenje ugovornih obaveza i naknadu štete, poput onih iz glavnog postupka, koje su protiv države izdavaoca podnijele privatne osobe, nosioci državnih obveznica, ulaze u područje primjene navedene uredbe, s obzirom na to da nije očigledno da one očito ne spadaju u građanske ili trgovačke stvari.³⁹

Za potrebe ove Uredbe, „vansudska pismena“ trebalo bi tumačiti tako da uključuju pismena koja je sastavilo ili ovjerilo tijelo javne vlasti ili službena osoba te druga pismena čije je formalno slanje adresatu s boravištem u drugoj državi članici nužno za potrebe izvršavanja, dokazivanja ili zaštite prava ili potraživanja u građanskom ili trgovačkom pravu, te ne bi trebalo tumačiti tako da uključuju pismena koja su izdala upravna tijela u svrhu upravnog postupka.⁴⁰ Definisane pojma „vansudska pismeno“ iz Uredbe broj 2020/1784, zasniva se na odluci Suda EU prema kojoj „vansudska pismeno“ uključuje ne samo pismena koje je izdalo ili ovjerilo javno tijelo ili javni službenik, nego i privatna pismena čije je formalno slanje njihovu adresatu, koji boravi u inostranstvu, nužno za ostvarivanje, dokazivanje ili očuvanje prava ili pravnog zahtjeva u građanskim ili trgovačkim stvarima.⁴¹

Uredba se ne primjenjuje posebno na porezne, carinske ili upravne stvari niti na odgovornost države članice za djelovanja ili propuste u izvršavanju državnih ovlasti (*actaiureimperii*).⁴² Ako se posmatra s aspekta postupaka, onda se Uredba primjenjuje u parničnom postupku i vanparničnom postupku kada za predmet ima građanski ili trgovački spor.

Možda najznačajnija izmjena u odnosu na Uredbu broj 1393/2007 odnosi se na postupanja u slučaju ako adresa osobe kojoj treba dostaviti pismo nije poznata. Uredba broj 1393/2007 u ovom slučaju se nije primjenjivala. Za navedeni slučaj također se ne primjenjuje ni Uredba broj 2020/1784, ali ona propisuje izuzetak koji pruža mogućnost da se dostave

39 Presuda Suda EU od 11. 6. 2015. godine, Stefan Fahrenbrocki dr. protiv Helenske Republike, C-226/13, C-245/13, C-247/13 i C-578/13, EU:C:2015:383.

40 Tačka 8. Preambule Uredbe broj 2020/1784.

41 Presuda Suda EU od 11. 11. 2015. godine, Tecom Mican SL, José Arias Domínguez, C-223/14, EU:C:2015:744.

42 Član 1. stav 1. Uredbe broj 2020/1784.

pismena osobi čija adresa nije poznata.⁴³ Promjena adrese prebivališta ili boravišta, posebno radi zaposlenja, je često prisutna zbog čega protivna stranka nema informacije o novoj adresi stranke koja je u međuvremenu promijenila adresu i sud nije u mogućnosti da izvrši dostavljanje pismena. Uredba broj 2020/1784 je prepoznala ovaj problem i nastojala ga riješiti putem davanja pomoći za utvrđivanje adrese.

Ako adresa osobe kojoj treba dostaviti sudsko ili vansudsko pismo u drugoj državi članici nije poznata, ta država članica pruža pomoć pri utvrđivanju te adrese na barem jedan od sljedećih načina⁴⁴:

- (a) određivanjem tijela kojima otpremna tijela mogu uputiti zahtjeve za utvrđivanje adrese osobe kojoj treba dostaviti pismo;
- (b) pružanjem mogućnosti osobama iz drugih država članica da zahtjeve za informacije o adresama osoba kojima treba dostaviti pismo podnesu direktno registrima osoba ili drugim javno dostupnim bazama podataka, uključujući elektronski, putem standardnog obrasca dostupnog na europskom portalu e-pravosuđe; ili
- (c) pružanjem detaljnih informacija, putem europskog portala e-pravosuđe, o tome kako pronaći adrese osoba kojima treba dostaviti pismo.

Dužnost je svake države članice da Komisiji dostavi informacije na osnovu kojih će moći koristiti mogućnosti za saznanje adrese.⁴⁵

Dostavljanje adrese za stranku iz druge države postoji u svim slučajevima kada se stranka nalazi u stranoj državi, a njena adresa nije poznata sudu niti stranci. Sada međunarodni instrumenti koje je ratifikovala BiH ne omogućavaju da organi strane države dostavljaju adrese. Navest ćemo kao primjer akt Ministarstva pravde Italije-Generalna direkcija za međunarodne poslove i pravosudnu saradnju broj 005.002.002-10 2022 (L) Rim kojim se obavještava Ministarstvo pravde BiH u kojem se navodi da su pretrage registra podataka van nadležnosti ove kancelarije. Radilo se o slučaju kada se sud iz BiH obratio Italiji za dostavljanje adrese za tuženog.

43 Član 1. stav 2. Uredbe broj 2020/1784.

44 Član 7. stav 1. Uredbe broj 2020/1784.

45 Član 7. stav e. Uredbe broj 2020/1784.

6.2. Načini slanja pismena

Uredba broj 2020/1784 propisuje nekoliko načina slanja pismena, sa time da je osnovni način slanja između otpremnog i prijemnog tijela država članica. Pored ovog načina pismena se mogu slati diplomatskim ili konzularnim putem, putem diplomatskih agenata ili konzularnih službenika, putem pošte, putem elektronske dostave i direktne dostave. Od navedenih način najznačajniji je slanje putem pošte, dok će sigurno u budućnosti elektronska dostava preuzeti primat. Za sada je teško predvidjeti vrijeme kada će se to desiti.

6.2.1. Dostavljanje putem pošte

Dostava sudskih pismena osobama koje se nalaze u drugoj državi članici može se izvršiti direktno putem pošte preporučenom pošiljkom uz potvrdu o prijemu ili jednakovrijednu potvrdu.⁴⁶ Karakteristika prethodne Uredbe je da se u velikoj mjeri oslanja na upotrebu pojednostavljenih standardnih obrazaca, sadržanih u aneksima Uredbe (dakle ukidanje zahtjeva za nekada opterećujućim zamolnicama)⁴⁷, što je svakako karakteristika i važeće Uredbe. Mogućnost slanja pismena putem pošte u velikoj mjeri olakšava dostavljanje pismena, ali je i pored postojanja ovakvog dostavljanja bilo nužno poboljšati način dostavljanja. Kod dostavljanja u BiH, ne pravi se razlika između državljanina BiH i stranih državljanina. Kod dostavljanja u inostranstvu, državljanima BiH dostava se obavlja putem pošte ili preko nadležnog konzularnog, odnosno diplomatskog predstavništva BiH u toj državi.⁴⁸

Problem za sud predstavlja način utvrđivanja da li je stranka državljanin BiH ili nije. S obzirom da je interes tužioca za što brže rješavanje parnice, ukoliko posjeduje uvjerenje o državljanstvu tuženog, potrebno je da ovo uvjerenje dostavi uz tužbu kako bi sud mogao izvršiti dostavu putem pošte, jer ako se dostava vrši diplomatskim putem za jednu dostavu je potrebno više mjeseci. Ukoliko kod suda postoji sumnja u pogledu

46 Član 18. Uredbe broj 2020/1784.

47 Galič Aleš, „Service Abroad in Civil and Commercial Matters – from the Hague Conventions to the EU 1393/2007 Regulation“, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu, vol. 51., br. 65/2013, 62.

48 Član 278. stav 2. ZPPBiH, član 338. stav 2. ZPPFBiH, član 338. stav 2. ZPPRS, član 94. stav 2. ZPPBDBiH

državljanstva stranke, može i po službenoj dužnosti tražiti dostavu uvjerenja o državljanstvu u cilju ekonomičnosti postupka. Dostava na ovaj način važeća je samo onda ako osoba kojoj se pismeno dostavlja pristane primiti pismeno.⁴⁹ Komparacije dostavljanja u BiH i EU pokazuje koliko je složeno dostavljanje za sudove u BiH. Dok za EU nije dovoljno dobro dostavljanje putem pošte, u BiH je pravilo da se dostavljanje izvrši diplomatskim putem koje traje po nekoliko mjeseci. Naravno, postoji veliki broj slučajeva kada dostavljanje nije uredno i tako se ponavlja više puta, što uveliko utiče na trajanje parničnog postupka.

Za dostavljanje direktno putem pošte preporučenom pošiljkom, značajna je odluka Suda EU prema kojoj dostava akta kojim se pokreće postupak preko pošte je valjana, i u slijedećim slučajevima⁵⁰:

- da je potvrda o prijemu preporučene pošiljke, koja sadrži pismeno koje se dostavlja, zamijenjena drugim dokumentom, pod uslovom da su posljednjim osigurana istovjetna jamstva u odnosu na pružene obavijesti i dokaze. Na sudu koji je uputio zahtjev, pred kojim je pokrenut postupak u državi članici pošiljateljici, da utvrdi činjenicu da je adresat zaprimio predmetno pismeno u takvim uslovima da su njegova prava odbrane poštovana;

- da pismeno koje se dostavlja nije predano lično adresatu, pod uslovom da je predano odrasloj osobi koja se nalazila unutar prostora u kojemu taj adresat redovno boravi, u svojstvu člana porodice ili zaposlenika koji za njega radi. Ako je to slučaj, na navedenom je adresatu da dokaže, svim dokaznim sredstvima koji su dopušteni pred sudom pred kojim je pokrenut postupak u državi članici pošiljateljici, da nije mogao stvarno saznati činjenicu da je protiv njega pokrenut sudski postupak u drugoj državi članici niti identificirati predmet i razlog tužbe niti da je imao dovoljno vremena za pripremu svoje obrane.

Posebno je značajno da je teret dokazivanja da adresat nije upoznat sa sadržajem pismena na adresatu, i da je uredno dostavljanje kada je pismeno uručeno odrasloj osobi koja se nalazila unutar prostora u kojemu taj adresat redovno boravi, u svojstvu člana porodice ili zaposlenika koji za njega radi. Na ovaj način se u velikoj mjeri smanjuju zloupotrebe od strane adresata koje su u sudskoj praksi BiH redovna pojava uspostavljena

49 Čizmić Jozo, *Komentar Zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine*, 653.

50 Presuda Suda EU od 2. 3. 2017. godine, Andrew Marcus Henderson protiv Novo Banco SA, C-354/15, EU:C:2017:157.

od viših sudova. Omogućavanjem zloupotreba u parničnom postupku, onemogućava se završavanje postupka u razumnom roku, na koji način se utiče na ostvarivanje prava parničnih stranaka.

6.2.2. Dostavljanje putem otpremnog i prijemnog tijela država članica

Svaka država članica određuje javne službenike, tijela ili druge osobe odgovorne za slanje sudskih ili vansudskih pismena koja treba dostaviti u drugu državu članicu („otpremna tijela“).⁵¹ Svaka država članica određuje javne službenike, tijela ili druge osobe odgovorne za zaprimanje sudskih ili vansudskih pismena iz druge države članice („prijemna tijela“).⁵² Države članice mogu odrediti zasebno otpremno tijelo i prijemno tijelo ili odrediti jedno ili više tijela za obavljanje obje dužnosti.⁵³ Uredba sadrži i odredbu za države s više pravnih poredaka, kakva je BiH. Savezne države članice, države članice u kojima se primjenjuje više pravnih sistema države članice s autonomnim teritorijalnim jedinicama mogu odrediti više od jednog takvog tijela.⁵⁴

Kako bi postupila prema navedenoj Uredbi, Republika Hrvatska (RH) je dopunila Zakona o parničnom postupku, na slijedeći način⁵⁵:

„Za dostavu u inostranstvo kao hrvatska otpremna tijela, u smislu odredbe člana 3. stava 1. Uredbe br. 2020/1784, nadležni su:

1. za sudska pismena sud koji treba obaviti dostavu,
2. za vansudska pismena općinski sud na čijem području ima prebivalište ili uobičajeno boravište, odnosno sjedište tijelo ili osoba koja traži dostavu u inostranstvo,
3. za pismena koja su potvrdili ili izdali javni bilježnici općinski sud na čijem području je njihovo sjedište.

Predsjednik Vrhovnog suda RH može za obavljanje poslova iz stava 1. tačke 2. i 3. ovoga člana ovlastiti samo jedan ili samo neki od općinskih sudova s područja jednog ili više županijskih sudova.

51 Član 3. stav 1. Uredbe broj 2020/1784.

52 Član 3. stav 2. Uredbe broj 2020/1784.

53 Član 3. stav 3. Uredbe broj 2020/1784.

54 Član 3. stav 4. Uredbe broj 2020/1784.

55 Član 98. Zakon o izmjenama i dopunama zakona o parničnom postupku, Narodne novine, broj 80/2022.

Za dostavu u RH, hrvatsko prijemno tijelo u smislu odredbe člana 3. stava 2. Uredbe broj 2020/1784 je općinski sud na čijem području se pismena trebaju dostaviti.

Predsjednik Vrhovnog suda RH može za obavljanje poslova iz stava 3. ovoga člana ovlastiti samo jedan ili samo neki od općinskih sudova s područja jednog ili više županijskih sudova.“

Republika Hrvatska je cijenila efikasnost kod dostavljanja i ovlasila sudove koji trebaju obaviti dostavu u inostranstvo da mogu poslati pismena u drugu državu članicu. Međutim, opreza radi, ukoliko bi se ovaj metod pokazao nedovoljno efikasan, ostavljena je mogućnost predsjedniku Vrhovnog suda RH da ovlasti samo pojedine sudove da mogu vršiti slanje u inostranstvu. U ovom slučaju bi sud koji treba obaviti dostavu slao pismena ovlaštenom sudu koji bi onda pismeno prosljeđivaoprijemnom dijelu druge države članice. Prijemno tijelo u stranoj državi poduzima sve aktivnosti kako bi se dostavljanje izvršilo.

Svakoj državi je ostavljen način izbora otpremnog i prijemnog tijela. Država članica može odrediti da jedno tijelo ima obje uloge, ali isto tako da jedno tijelo bude otpremno, a drugo prijemno.⁵⁶ Uredba broj 1393/2007 je uspostavila okvir pravosudne saradnje kako bi se osigurao prekogranični prenos sudskih dokumenata, a razlike između različitih nacionalnih načina pružanja usluga (preko sudova, sudskih izvršilac, poštanskih usluga i drugo) i dalje postoje⁵⁷, što je zadržano i u Uredbi broj 2020/1784. Ostavljanjem mogućnosti izbora državama članicama osigurano je da se dostavljanje povjeri tijelima koja će najbolje raditi dostavljanje pismena, pri čemu je posebno značajno da su ona to vjerovatno i radila u svojoj dosadašnjoj praksi. Naprimjer, u RH su to sudovi koji u svojoj praksi svakodnevno vrše dostavljanje. Uspostavljanjem jedinstvenih novih tijela u svim državama članicama sigurno se ne bi postigli dobri efekti kao s posebnim tijelima za svaku državu.

Prijemno tijelo poduzima sve potrebne korake kako bi izvršilo dostavu pismena što prije, a u svakom slučaju u roku od mjesec dana od

56 García Fina Bravo, „LAS NOTIFICACIONES EN EL ÁMBITO DE LA UNIÓN EUROPEA: LOS REGLAMENTOS (CE) NÚMERO 1393/2007 Y (UE) 2020/1784 DEL PARLAMENTO EUROPEO Y DEL CONSEJO DE 25 DE NOVIEMBRE DE 2020 (VERSIÓN REFUNDIDA) RELATIVOS A LA NOTIFICACIÓN Y TRASLADO EN LOS ESTADOS MIEMBROS DE DOCUMENTOS JUDICIALES Y EXTRAJUDICIALES EN MATERIA CIVIL O MERCANTIL“, Revista del Centro de Estudios Jurídicos y de Postgrado, vol 1., br. 2/2021, 217.

57 Kramer Xandra, Van Rhee Remco (eds.), op. cit., 126.

njegovog prijema. Ako dostavu nije bilo moguće izvršiti u roku od mjesec dana od prijema pismena, prijemno tijelo⁵⁸:

- (a) odmah obavještava otpremno tijelo putem obrasca K iz Priloga I., odnosno putem obrasca J iz Priloga I. ako je otpremno tijelo zatražilo informacije putem obrasca I iz Priloga I.; i
- (b) nastavlja poduzimati sve potrebne korake kako bi izvršilo dostavu pismena ako se dostava čini mogućom u razumnom roku, osim ako otpremno tijelo naznači da dostava više nije potrebna.

Jedna od glavnih promjena prema Uredbi broj 2020/1784 je upotreba decentralizovanog računarskog sistema e-CODEX u komunikaciji i razmjeni dokumenata između organa za slanje i prijem. Pismena koja treba dostaviti, zahtjevi, potvrde, potvrde o prijemu, druge potvrde i sva komunikacija na temelju obrazaca iz Priloga I. između otpremnih tijela i prijemnih tijela, između tih tijela i centralnih tijela ili između centralnih tijela različitih država članica šalju se putem sigurnog i pouzdanog decentraliziranog IT sistema. Taj decentralizirani IT sistem zasniiva se na interoperabilnom rješenju kao što je e-CODEX⁵⁹. Digitalizacija ima sveukupno pozitivan uticaj na servis dokumenata, posebno povećanjem efikasnosti, pravne sigurnosti i zaštite osnovnih prava.⁶⁰ Potrebno je poduzeti mjere za tehničko poboljšanje digitalnih alata; dalju koordinaciju između država članica; i konačno, napuštanje starih navika, jer mnogi i dalje odlučuju da ne koriste digitalne alate ili jednostavno nisu svjesni mogućnosti koje digitalizacija pruža u ovoj sferi.⁶¹ Digitalizacija pravosudne saradnje je veliki projekat i to je razumljivo, morat će proći neko vrijeme prije nego što se svi prilagode novoj, digitalnoj eri kod dostavljanja.⁶²

Pismenima koja se šalju putem decentraliziranog IT sistema ne uskraćuje se pravni učinak niti se za njih smatra da su nedopušteni kao dokazi u postupku samo na osnovu toga što su u elektronskom obliku.⁶³

58 Član 11. stav 1. Uredbe broj 2020/1784.

59 Član 5. stav 1. Uredbe broj 2020/1784.

60 Tičić Martina, „*Digitalisation as a Tool for Enhancing Access to Justice and Protection of the Rights of the Parties in View of the Service of Documents in the European Union*” 6th International PhD Conference – Digitalization in Science and Society, 27.10.2022.-28.10.2022., Ljubljana, Slovenija. Dostupna: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:118:498506>.

61 *Ibidem*.

62 Tičić Martina, *op. cit.*

63 Član 6. Uredbe broj 2020/1784.

Komisija EU je propisala pravila za provođenje Uredbe broj 2020/1784 na način da tehničke specifikacije, mjere i drugi zahtjevi za implementaciju decentralizovanog IT sistema iz člana 25. Uredbe broj 2020/1784 budu postavljene u Aneksu akta o provođenju Uredbe.⁶⁴ U Aneksu akta o provođenju uredbe navedene su osnovne tehničke karakteristike za funkcionisanje IT decentralizovanog sistema. Decentralizovana priroda IT sistema treba omogućiti razmjenu podataka isključivo između jedne i druge države članice, bez ikakve uključenosti institucija EU u te razmjene. Vremenski okvir usluge je 24 sata, 7 dana u sedmici, uz tehničku stopu dostupnosti sistema od najmanje 98% isključujući planirano održavanje.

Značajne su za države članice dužnosti da obavještavaju Komisiju o aktivnostima održavanja kako slijedi:

- a) 5 radnih dana unaprijed za operacije održavanja koje mogu uzrokovati period nedostupnosti do 4 sata;
- b) 10 radnih dana unaprijed za operacije održavanja koje mogu uzrokovati period nedostupnosti do 12 sati;
- c) 30 radnih dana unaprijed za operacije održavanja, koje mogu uzrokovati period do šest dana nedostupnosti godišnje.

6.3. Odbijanje prijema pismena

Poseban slučaj koji je normiran i kojem je posvećena veća pažnja je odbijanje prijema pismena. Adresat može odbiti prijem pismena koje se treba dostaviti ako pismeno nije sastavljeno na jednom od sljedećih jezika ili ako mu nije priložen prevod na jedan od sljedećih jezika⁶⁵:

- (a) jezik koji adresat razumije; ili
- (b) službeni jezik države članice primateljice ili, ako postoji više službenih jezika u toj državi članici, službeni jezik ili jedan od službenih jezika mjesta u kojem se treba izvršiti dostava (u daljnjem tekstu: na službenom jeziku).

Ako pismeno nije sastavljeno na službenom jeziku ili ako mu nije priložen prevod na službenom jeziku, prijemno tijelo obavještava adresata

64 Član 1. Akta Evropske komisije za provođenje Uredbe broj 2020/1784 za utvrđivanje tehničkih specifikacija, mjera i drugih zahtjeva za implementaciju decentralizovanog IT sistema iz Uredbe (EU) 2020/1784 Evropskog parlamenta i Vijeća od 14. 3. 2022. godine.

65 Član 12. stav 1. Uredbe broj 2020/1784.

o pravu da odbijem prijem pismena na način da pismenu koje se treba dostaviti priloži obrazac L iz Priloga I. na sljedećim jezicima⁶⁶:

- (a) službenom jeziku ili jednom od službenih jezika države članice pošiljateljice; i
- (b) službenom jeziku.

Adresat može odbiti prijem pismena ili u vrijeme dostavljanja ili u roku od dvije sedmice od trenutka dostave pisanom izjavom o odbijanju prijema. Adresat u tu svrhu može prijemnom tijelu povratno poslati obrazac L iz Priloga I. ili pisanu izjavu u kojoj se navodi da adresat odbija primiti pismeno zbog jezika na kojem je dostavljeno.⁶⁷ Zanimljivim se postavilo u praksi pitanje početka roka za izjavljivanje pravnog lijeka i početka roka za dostavljanje pisane izjave o odbijanju prijema pismena. Prema Sudu EU ako bi oba roka počinjala da se računaju u isto vrijeme, postoji opasnost da adresat, kako se ne bi izložio nepovoljnom položaju, ne bi izabrao mogućnost odbijanja prijema pismena iako ne zna njegov jezik.⁶⁸ Na kraju Sud EU, za navedeni slučaj zaključuje, da član 8. stav 1. Uredbe br. 1393/2007 treba tumačiti na način da mu se protivi propis države članice čije je tijelo izdalo pismeno koje se dostavlja, na osnovu kojeg se početak roka od sedmicu dana iz tog člana 8. stava 1., u kojem adresat tog pismena može odbiti njegov prijem zbog jednog od razloga predviđenih u toj odredbi, poklapa s početkom roka za podnošenje pravnog lijeka protiv navedenog pismena u toj državi članici.⁶⁹ Primjetna je razlika za rok u kojem adresat može odbiti prijem pismena. Prema Uredbi br. 1393/2007 on je bio jednu sedmicu, dok je sada dvije sedmice, čime je došlo do poboljšanja položaja adresata, za njegovoizjašnjenje da li razumije jezik dostavljenog pismena.

Jezična barijera je prisutna u svim segmentima funkcionisanja EU, pa tako i u parničnom postupku. Implementacija objektivnijih kriterijuma (kao što je da primalac razumije jezik države čiji je državljanin) može biti poželjno sa stanovišta pravne sigurnosti i predvidljivost.⁷⁰

66 Član 12. stav 2. Uredbe broj 2020/1784.

67 Član 12. stav 3. Uredbe broj 2020/1784.

68 Presuda Suda EU od 7. 7. 2022. godine, LKW WALTER Internationale Transport organisation AG protiv CB, DF, GH, C-7/21, EU:C:2022:527, t. 47.

69 Presuda Suda EU od 7. 7. 2022. godine, LKW WALTER Internationale Transport organisation AG protiv CB, DF, GH, C-7/21, EU:C:2022:527.

70 Lindacher, 2001, 187, u: Galič Aleš, op. cit., 64.

Upravo odbijanje prijema pismena zbog nepoznavanja jezika dovelo je do potrebe da o određenim pitanjima odlučuje Sud EU. S obzirom da se pojedine odredbe radnije Uredbe broj 1393/2007 nisu mijenjale relevantna je praksa Suda EU koja se odnosi na ovu Uredbu. Pravilo je prema obje uredbe da podnosilac zahtjeva snosi sve troškove prevoda prije slanja pismena, ne dovodeći u pitanje moguće kasnije odluke suda ili nadležnog tijela u vezi s obavezom podmirivanja tih troškova.⁷¹ Sud EU je odlučivao o pitanju suda iz Rumunije koji je pitao treba li član 5.stav 2. Uredbe br. 1393/2007 tumačiti na način da se sud koji naloži slanje sudskih pismena trećim osobama koje su zatražile da interveniraju u postupku treba smatrati „podnosiocem zahtjeva“ u smislu te odredbe. Sud EU polazi od činjenice da Uredba broj 1393/2007 ne sadrži nikakvu definiciju pojma „podnosilac zahtjeva“. Sud je istakao da iako je, s jedne strane, kako bi se adresat pismena mogao djelotvorno koristiti svojim pravom na odbranu, bitno da je predmetni dokument sastavljen na jeziku koji on razumije, s druge strane, podnosilac zahtjeva ne smije trpjeti negativne posljedice isključivo odgađajućeg i očito neutemeljenog odbijanja prijema neprevedenog pismena kada je dokazano da njegov adresat razumije jezik na kojem je ono sastavljeno.⁷² Zbog toga je zadaća suda pred kojim se vodi spor u državi članici pošiljateljici da na najbolji mogući način očuvainterese svake od stranaka, naročito tako da ispita sve nepobitne činjenice i dokaze koji konkretno dokazuju adresatovo znanje jezika.⁷³ Međutim, prema mišljenju Suda, tumačenje u skladu s kojim bi se sud pred kojim je pokrenut postupak u državi članici pošiljateljici trebao smatrati podnosiocem zahtjeva u smislu člana 5. stava 2. Uredbe br. 1393/2007, bilo bi u suprotnosti s obavezom tog suda da osigura pravednu ravnotežu između interesa podnosioca zahtjeva i intereseadresata pismena. Naime, poštovanje takve obaveze nužno podrazumijeva da tijelo koje ima tu obavezu mora biti nepristrano u odnosu na interese podnosioca zahtjeva i intereseadresata.⁷⁴ Iz toga slijedi da se to tijelo ne smije miješati s jednom od tih zainteresiranih osoba, odnosno s podnosiocem zahtjeva. S obzirom na sva prethodna razmatranja, na postavljeno pitanje Sud EU odgovara

71 Član 5. stav 2. Uredbe broj 1393/2007, član 9. stav 2. Uredbe broj 2020/1784.

72 Presuda Suda EU od 2. 6. 2022. godine, SR protiv EW, C-196/21, EU:C:2022:427, t. 45.

73 Presuda Suda EU od 2. 6. 2022. godine, SR protiv EW, C-196/21, EU:C:2022:427, t. 45.

74 Presuda Suda EU od 2. 6. 2022. godine, SR protiv EW, C-196/21, EU:C:2022:427, t. 46.

tako da član 5. stav 2. Uredbe br. 1393/2007 treba tumačiti na način da se, kada sud naloži slanje sudskih pismena trećim osobama koje traže da interveniraju u postupku, taj sud ne može smatrati „podnosiocem zahtjeva“ u smislu te odredbe.⁷⁵

Navedeni slučaj iz prakse Suda EU daje dva vrlo značajna pravila za postupanje sudova. Sudovi ne mogu prilikom svakog dostavljanja od stranaka tražiti da izvrše prevod pismena, već je sud dužan cijeliti da li adresat poznaje jezik pismena. Ne postoje pravila na osnovu kojih bi sud cijelio da li adresat poznaje jezik pismena, i ostavlja se sudu široka diskreciona ocjena za utvrđivanje da li adresat poznaje jezik pismena. Okolnosti koje bi ukazivale da adresat poznaje jezik pismena bile bi da je adresat boravio duži period u državi pošiljateljici i da se zbog dužeg njegovog boravka u njoj očekuje da poznaje jezik pismena. Sud EU odredio je slijedeće dužnosti za sud prilikom dostave pismena njegovu adresatu koji ima prebivalište na području druge države članice ako pismo nije sastavljeno bilo na jeziku koji dotična osoba razumije bilo na službenim jezicima države članice primateljice ili, ako u toj državi članici postoji više službenih jezika, na službenom jeziku ili jednom od službenih jezika mjesta u kojem se obavlja dostava ili se u njegovu prilogu ne nalazi prevod na tom jeziku⁷⁶:

- sud pred kojim se vodi postupak u državi članici pošiljateljici mora osigurati da je taj adresat pravilno obaviješten o svojem pravu na odbijanje prijema tog pismena;
- ako ta formalnost nije ispunjena, zadaća je tog suda da ispravi postupak u skladu s odredbama uredbe;
- nije zadaća suda pred kojim se vodi postupak da adresata spriječi da se koristi svojim pravom na odbijanje prijema pismena;
- tek nakon što je adresat učinkovito iskoristio svoje pravo na odbijanje prijema pismena, sud pred kojim se vodi postupak može provjeriti osnovanost tog odbijanja; u tu svrhu taj sud mora voditi računa o svim relevantnim elementima spisa kako bi utvrdio razumije li dotična osoba jezik na kojem je sastavljeno pismo ili ne, i
- kad navedeni sud utvrdi da adresatovo odbijanje pismena nije bilo opravdano, on u načelu može primijeniti posljedice koje njegovo

75 Presuda Suda EU od 2. 6. 2022. godine, SR protiv EW, C-196/21, EU:C:2022:427, t. 47.

76 Rješenje Suda EU od 28. 4. 2016. godine, Alta Realitat SL protiv Erlock Film ApS, Ulricha Thomsena, C-384/14, EU:C:2016:316, t. 89.

nacionalno pravo u tom slučaju propisuje, pod uslovom da je očuvan koristan učinak uredbe.

Drugo pravilo je da se sud ne može smatrati podnosiocem zahtjeva i da sud ne snosi troškove prevođenja. Troškovi prevođenja mogu da predstavljaju znatan teret za stranku kada se radi o obimnoj dokumentaciji, ali se postupak vodi u interesu stranke i ona je dužna da osigura prevođenje. Moguće je, i može se očekivati, da će pojedine države propisati oslobađanje od prevođenja za stranke koje nisu u mogućnosti osigurati prevod pismena ili ako bi plaćanje troškova prevoda predstavljalo znatan teret za stranke i njihove porodice.

7. Novi način dostavljanja

Za primjenu istog načina dostavljanja između BiH i EU, kao između država članica EU, potrebno je zaključivanje sporazuma kojim bi se ugovorio način dostavljanja. Ovaj način dostavljanja može biti identičan kao što je normiran Uredbom broj 2020/1784. Uređivanje određenih oblasti između EU i BiH putem sporazuma nije nepoznanica. U vezi izdavanja viza zaključen je Sporazum između Europske zajednice i Bosne i Hercegovine o olakšicama kod izdavanja viza, što ukazuje da se može sporazum zaključiti i za dostavljanje.

Poseban režim dostavljanja između BiH i EU postoji i sada u carinskim postupcima, što je normirano Protokolom 5 o uzajamnoj administrativnoj pomoći u carinskim pitanjima uz Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (Protokol 5). Na zahtjev organa, podnosioca zahtjeva, organ, primalac zahtjeva u skladu sa svojim zakonskim ili podzakonskim odredbama preduzima sve neophodne mjere da bi adresatu s prebivalištem ili poslovnim nastanjivanjem na teritoriji organa, primaoca zahtjeva: (a) dostavio sve dokumente ili (b) obavijestio o svim odlukama, koje je donio organ, podnosilac zahtjeva, a koje su obuhvaćene ovim protokolom.⁷⁷ Zahtjevi za dostavom dokumenata ili obavještenja o odlukama dostavljaju se u pisanoj formi na službenom jeziku organa, primaoca zahtjeva ili na nekom drugom jeziku koji je prihvatljiv za taj organ.⁷⁸ Posebno je zanimljiva obaveza primaoca zahtjeva koji u skladu sa svojim nadležnostima i raspoloživim sredstvima, postupa kao da djeluje u vlastitom interesu

77 Član 5. stav 1. Protokola 5.

78 Član 5. stav 2. Protokola 5.

ili na zahtjev drugih organa iste strane, dostavljanjem informacija koje posjeduje, provođenjem odgovarajućih istraga ili organiziranjem njihovog provođenja.⁷⁹ Ako već BiH i EU mogu imati posebne odredbe o dostavljanju i drugoj pravnoj pomoći kada štite državne interese, onda bi trebali da imaju i posebne odredbe o dostavljanju kada je potrebno primarno zaštititi interese svojih građana, ali indirektno i državne interese. Nadležnost EU za zaključivanje ovakvog sporazuma zasniva se na odredbi člana 81. stav 1. Ugovoru o funkcionisanju EU prema kojem EU razvija pravosudnu suradnju u građanskim stvarima s prekograničnim implikacijama, kao i činjenici da su države članice izgubile mogućnost zaključivanja međunarodnih ugovora s trećim državama u onim oblastima koje su na nivou EU uređene instrumentima EU.

Ako bi se sve već navedeno smatralo za praktične razloge, iako suštinski nisu, navest ćemo i pravni osnov za zaključenje sporazuma između BiH i EU kojim bi se uredilo dostavljanje pismena na bazi odredbama Uredbe broj 2020/1784.

Analiza pozitivnog prava dovodi nas do Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane i Bosne i Hercegovine, s druge strane (Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju). Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju potpisan je u Luksemburgu 16. juna 2008. godine, a stupio je na snagu 1. juna 2015. godine.⁸⁰ Zamijenio je Privremeni sporazum o trgovini i trgovinskim pitanjima, koji je bio na snazi od 1. jula 2008. godine. Za BiH predstavlja najvažniji ekonomski dokument. Prema ovom Sporazumu strane priznaju važnost usklađivanja postojećeg zakonodavstva BiH sa zakonodavstvom Zajednice, kao i njegovog efikasnog provođenja. Bosna i Hercegovina nastojat će osigurati postepeno usklađivanje svojih postojećih zakona i budućeg zakonodavstva s pravnom tečevinom (*acquisem*) Zajednice, a BiH osigurat će propisnu primjenu i provođenje postojećeg i budućeg zakonodavstva.⁸¹ Usklađivanje će se u svojoj ranoj fazi fokusirati na osnovne elemente pravne tečevine (*acquisa*) Zajednice koji se odnosi na unutrašnje tržište kao i na druge oblasti vezane za trgovinu, dok će se u kasnijoj fazi BiH fokusirati na preostale dijelove pravne tečevine (*acquisa*) Zajednice.⁸² Brojnost propisa EU nagovještava da će proces usklađivanja

79 Član 7. stav 1. Protokola 5.

80 Rizvanović Edin (2011), *Osnovi poslovnog prava*, Ekonomski fakultet Univerziteta Džemal Bijedić u Mostaru, Mostar, 3.

81 Član 70. stav 1. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.

82 Član 70. stav 3. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.

trajati duži vremenski period i da će imati veliki uticaj na sve pravne oblasti. Nužno je da se pokrenu procesi i za usklađivanje parničnog postupka. Zanimljivo pravilo nalazimo u pravo konkurencije. Konkurencijsko vijeće, radi ocjene datog slučaja, može da se koristi sudskom praksom Suda EU i odlukama Evropske komisije⁸³, na koji način pravo EU indirektno postaje primjenjivo i u BiH.

Prema Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju strane će u međusobnoj saradnji u oblasti pravosuđa i unutrašnjih poslova pridavati posebnu važnost učvršćivanju vladavine zakona i jačanju institucija na svim nivoima u oblasti uprave općenito, a naročito u provođenju zakona i izvršavanju sudskih presuda. Saradnja će naročito imati za cilj jačanje nezavisnosti sudstva i unapređivanje njegove efikasnosti i institucionalnih kapaciteta, jednakost u postupanju, razvoj odgovarajućih struktura policijskih, carinskih i drugih organa za provođenje zakona, uz pružanje adekvatne obuke i borbe protiv korupcije i organiziranog kriminala.⁸⁴ Kako bi se učvrstila vladavina zakona, unaprijedila efikasnost sudova i osigurala jednakost u postupanju neophodno je da se olakša dostavljanje između BiH i EU. Svakako da je veći interes ima BiH i da je nužno da nadležni organi poduzmu mjere kako bi došlo do zaključenja sporazuma.

8. Zaključak

Dostavljanje je jedan od najvažniji instituta parničnog postupka, osnova za pravilnost i zakonitost svih drugih radnji. Nažalost, dostavljanju pravna teorija i sudska praksa u BiH ne poklanjaju dovoljno pažnje, što nije slučaj u EU. Posljedice ovakvog odnosa prema dostavljanju trpe stranke u postupku, zbog otežavanja vođenja parničnog postupka, dok sudovima, prije svega prvostepenom sudu, oduzimaju vrijeme u iznalaženju načina da se izvrši dostavljanje zbog čega sudovi ne mogu uzeti u rad druge predmete.

Problem je što praksa u BiH ima previše rigorozne zahtjeve za dostavljanje čime se omogućavaju velike zloupotrebe od stranke, prije svega tuženog. Za razliku od BiH, Evropski sud za ljudska prava ima fleksibilan pristup kod dostavljanja, zahtjeva od adresata aktivnu ulogu kod dostavljanja. Također, i praksa Suda EU u velikoj mjeri onemogućava zloupotrebe adresatu.

83 Član 43. stav 7. Zakon o konkurenciji BiH.

84 Član 78. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.

Sve veći broj parničnih postupaka u kojima je jedna od stranaka u EU, ukazuje na potrebu da se od strane BiH poduzmu mjere kako bi se olakšalo dostavljanje sa državama članicama EU. Kao jedino efikasno rješenje se nameće zaključivanje sporazuma o dostavljanju s EU. Pravni osnov za zaključivanje sporazuma je Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju kojim su se ugovorne strane obavezale pridavati posebnu važnost učvršćivanju vladavine zakona, unaprjeđenju efikasnosti sudova i osiguranju jednakosti u postupanju.

Osnov za sporazum treba da bude Uredba broj 2020/1784 čime bi se stvorila uniformnost u postupanju kako u okviru EU, tako i između EU i BiH. Poseban režim dostavljanja između EU i BiH, ne bi predstavljao novinu u njihovim odnosima jer poseban režim dostavljanja između BiH i EU postoji i sada u carinskim postupcima, što je normirano Protokolom 5 o uzajamnoj administrativnoj pomoći u carinskim pitanjima uz Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju. Uredba broj 2020/1784 predstavlja posljednju u nizu mjera EU kojim se nastoji olakšati provođenje parničnog postupka. S obzirom da je stupila na snagu 1. 7. 2022. godine, prerano je govoriti o njenim učincima, ali se cijeneći nova rješenja, mogu očekivati pozitivni rezultati. Od novih pravila posebno se izdvajaju pravila za pronalazak adrese, čime se može doći do adrese stranke kojoj treba dostaviti pismeno u drugoj državi članici.

Literatura:

Knjige, publikacije, zbornici

1. Crifò Carla (2009), *Cross-border Enforcement of Debts in the European Union, Default Judgments, Summary Judgments and orders for Payment*, Kluwer Law International, Alphen aandenRijn.
2. Čalija Branko, Omanović Sanjin (2000), *Građansko procesno pravo*, Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo.
3. Čizmić Jozo (2009), *Komentar Zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine*, Privredna štampa, Sarajevo.
4. Čizmić Jozo (2016), *Komentar Zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (2. izmijenjeno i dopunjeno izdanje)*, Privredna štampa, Sarajevo.
5. Jakšić Aleksandar (2010). *Građansko procesno pravo (5. izdanje)*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd.

6. Kramer Xandra, Van RheeRemco (eds.) (2012). *Civil Litigation in a Globalising World*, Springer, Berlin.
7. Krvavac Marija, Ristić Smiljana (2007), *Praktikum za međunarodno privatno pravo*, Slovo, Kraljevo.
8. Murtezić Arben, Trlin Davor (ur.) (2022), *Perspektive reforme parničnog zakonodavstva u Bosni i Hercegovini: zbornik radova*, Centar za edukaciju sudija i tužilaca FBiH, Sarajevo.
9. Papadopoulos Thomas (eds.) (2019), *Cross-Border Mergers: EU Perspectives and National Experiences*, Springer, Cham.
10. Rizvanović Edin (2011), *Osnovi poslovnog prava*, Ekonomski fakultet Univerziteta Džemal Bijedić u Mostaru, Mostar.
11. Stanivuković Maja, Živković Mirko (2010), *Međunarodno privatno pravo*, Službeni glasnik, Beograd.
12. Zuglia Srećko (1957), *Građanski parnični postupak FNRJ*, Školska knjiga, Zagreb.

Članci

1. Amato Rosanna, Marco Velicogna, „Cross-Border Document Service Procedures in the EU from the Perspective of Italian Practitioners—The Lessons Learnt and the Process of Digitalisation of the Procedure through e-CODEX“, *Laws*, vol. 11, br. 6/2022. Dostupno na: <https://doi.org/10.3390/laws11060081>.
2. Cimirotić Muhamed, „Rok za odgovor na tužbu—od prijema ili od dostave tužbe“ *Domaća i strana sudska praksa*, vol. 13., br.68/2016, 9-15.
3. Galič Aleš, „Service Abroad in Civil and Commercial Matters – from the Hague Conventions to the EU 1393/2007 Regulation“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu*, vol. 51., br. 65/2013, 59-78.
4. Kramar Xandra, „A Major Step in the Harmonization of Procedural Law in Europe: The European Small Claims Procedure: Accomplishments, New Features and Some Fundamental Questions of European Harmonization“. Preuzeto 20. juna 2022. godine, sa https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1314727.
5. Poljić Adis, „Lično i obično dostavljanje pismena bez neposredne predaje pismena adresatu u Bosni i Hercegovini: komparacija sa praksom Evropskog suda za zaštitu ljudskih prava“, *Zbornik radova sa XII Savjetovanja iz oblasti građanskog prava, Jahorina 2017*, 303.-323.
6. Ontanu Elena Alina, Pannebakker Ekaterina, „Tackling Language Obstacles in Cross-Border Litigation: The European Order for Payment and

- the European Small Claims Procedure Approach*“ Erasmus Law Review, vol. 5, br. 3/2012, 169-176.
7. Salma Marija, „Elektronska komunikacija u parničnom postupku“, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu, vol. 48, br. 3/2014, 129-138.
 8. Tičić Martina, „Digitalisation as a Tool for Enhancing Access to Justice and Protection of the Rights of the Parties in View of the Service of Documents in the European Union” 6th International PhD Conference – Digitalization in Science and Society, 27.10.2022.-28.10.2022., Ljubljana, Slovenija. Dostupno na: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:118:498506>.
 9. García Fina Bravo, „LAS NOTIFICACIONES EN EL ÁMBITO DE LA UNIÓN EUROPEA: LOS REGLAMENTOS (CE) NÚMERO 1393/2007 Y (UE) 2020/1784 DEL PARLAMENTO EUROPEO Y DEL CONSEJO DE 25 DE NOVIEMBRE DE 2020 (VERSIÓN REFUNDIDA) RELATIVOS A LA NOTIFICACIÓN Y TRASLADO EN LOS ESTADOS MIEMBROS DE DOCUMENTOS JUDICIALES Y EXTRAJUDICIALES EN MATERIA CIVIL O MERCANTIL“, Revista del Centro de Estudios Jurídicos y de Postgrado, vol 1., br. 2/2021, 212-236.

Propisi

1. Akt Evropske komisije za provođenje Uredbe broj 2020/1784 za utvrđivanje tehničkih specifikacija, mjera i drugih zahtjeva za implementaciju decentralizovanog IT sistema iz Uredbe (EU) 2020/1784 Evropskog parlamenta i Vijeća od 14. 3. 2022. godine.
2. Aneks akta Evropske komisije za provođenje Uredbe broj 2020/1784 za utvrđivanje tehničkih specifikacija, mjera i drugih zahtjeva za implementaciju decentralizovanog IT sistema iz Uredbe (EU) 2020/1784 Evropskog parlamenta i Vijeća od 14. 3. 2022. godine.
3. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane, i Bosne i Hercegovine s druge strane, Službeni glasnik BiH – Međunarodni ugovori, br. 10/08, 1/17 i 8/17.
4. Uredba broj 1393/2007 od 13. 11. 2007. godine o dostavi, u državama članicama, sudskih i vansudskih pismena u građanskim ili trgovačkim stvarima („dostava pismena”), Službeni list EU, broj L 324, 10.12.2007.

5. Uredba broj 1896/2006 o uvođenju postupka za evropski platni nalog, Službeni list EU, br. L 399, 30.12.2006., L 283, 16. 10. 2012., L 158, 10. 6. 2013., L 341, 24. 12. 2015., L 182, 13. 7. 2017.
6. Uredba broj 2020/1783 od 25. 11. 2020. godine o saradnji između sudova država članica u izvođenju dokaza u građanskim ili trgovačkim stvarima (izvođenje dokaza) (preinaka), Službeni list EU, broj L 405/40, 2. 12. 2020.
7. Uredba broj 2020/1784 od 25. 11. 2020. godine o dostavi u državama članicama, sudskih i vansudskih pismena u građanskim ili trgovačkim stvarima (dostava pismena) (preinaka), Službeni list EU, broj L 405/40, 2. 12. 2020.
8. Uredba broj 861/2007 o uvođenju evropskog postupka za sporove male vrijednosti, Službeni list EU, br. L 199, 31. 7. 2007., L 158, 10. 6. 2013., L 341, 24. 12. 2015., L 182, 13. 7. 2017.
9. Zakon o parničnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik BiH, br. 36/04, 84/07, 58/13, 94/16 i 34/21.
10. Zakon o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Službene novine FBiH, br. 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15.
11. Zakon o parničnom postupku Republike Srpske, Službeni glasnik RS, br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13.
12. Zakon o parničnom postupku Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik BD, br. 28/18 i 6/21.
13. Zakon o izmjenama i dopunama zakona o parničnom postupku, Narodne novine, broj 80/2022.
14. Zakon o konkurenciji BiH, Službeni glasnik BiH, br. 48/05, 76/07 i 80/09.

Sudska praksa

1. Odluka Evropskog suda za ljudska prava broj 15226/05 od 1. 3. 2012. godine, Kolegovy protiv Rusije.
2. Odluka Evropskog suda za ljudska prava broj 68798/01 od 5. 2. 2004. godine, Bogonus protiv Rusije.
3. Odluka Vrhovnog suda Republike Srpske, broj 83 0 Mal 040830 21 Spp od 19. 4. 2021. godine.
4. Presuda Suda EU od 11. 11. 2015. godine, Tecom Mican SL, José Arias Domínguez, C-223/14, EU:C:2015:744.

5. Presuda Suda EU od 11. 6. 2015. godine, Stefan Fahrenbrock i dr. protiv Helenske Republike, C-226/13, C-245/13, C-247/13 i C-578/13, EU:C:2015:383.
6. Presuda Suda EU od 2. 3. 2017. godine, Andrew Marcus Henderson protiv Novo Banco SA, C-354/15, EU:C:2017:157.
7. Presuda Suda EU od 2. 6. 2022. godine, SR protiv EW, C-196/21, EU:C:2022:427.
8. Presuda Suda EU od 25. 2. 2021. godine, Obala i lučice d. o. o. protiv NLB Leasing d. o. o., C-307/19, EU:C:2021:236.
9. Presuda Suda EU od 7. 7. 2022. godine, LKW WALTER Internationale Transportorganisation AG protiv CB, DF, GH, C-7/21, EU:C:2022:527.
10. Rješenje Suda EU od 28. 4. 2016. godine, Alta Realitat SL protiv Erlock Film ApS, Ulricha Thomsena, C-384/14, EU:C:2016:316.

Internet

1. Chardon, M. (2021). Regulation (EU) 2020/1784 of the European Parliament and of the Council of 25 November 2020 relating to the service in the Member States of judicial and extra-judicial documents in civil and commercial matters. Preuzeto 27. jula 2022, sa <https://www.ueh-j.eu/wp-content/uploads/2021/05/MATHI-EU-CHARDON.pdf>

DELIVERY OF LETTERS BETWEEN BOSNIA AND HERZEGOVINA AND THE MEMBER STATES OF THE EUROPEAN UNION - A CHALLENGE WITH A POSSIBLE SOLUTION

Adis Poljić, PhD, assistant professor

University of Tuzla, Faculty of Law

e-mail: adispoljic@yahoo.com

ABSTRACT

The subject of the paper is the delivery of letters between Bosnia and Herzegovina and the member states of the European Union, with an analysis of the possibilities for facilitating the delivery. The existing method of delivery complicates the conduct of litigation, which affects its duration and the timeliness of exercising the rights of the parties. The goal of the research is to point out the importance of delivery, analyze delivery in the European Union and offer a solution on how to achieve uniformity in delivery between member states of the European Union, and in delivery between the European Union and Bosnia and Herzegovina. The research was started on the basis of the deductive method, that is, general knowledge about delivery and the legal relationship between Bosnia and Herzegovina and the European Union. The aim of the research was achieved by applying, first of all, the normative method by which the law of Bosnia and Herzegovina and the European Union was studied and examined. The historical method was used to compare with earlier norms in the European Union, given that they are positive norms from 2022 and there is not enough legal theory and judicial practice to assess their quality. In addition to these methods, the paper also used the method of synthesis based on which the basics of delivery were pointed out in order to understand its nature and significance. On the basis of the research, it was found out that through a secondary source, the regulation, delivery is standardized in the European Union and that the European Union continuously strives to facilitate delivery between member states. The obligations assumed by the contracting parties on the basis of the Stabilization and Association Agreement between the European Communities and their member states, on the one hand, and Bosnia and Herzegovina, on the other hand, provide the basis for Bosnia and Herzegovina to conclude a special agreement with the European Union, which would had delivery.

Keywords: *delivery, civil procedure, European Union, Regulation No. 2020/1784.*